

Gepubliceerd in Heraldisch Tijdschrift 13 (2007): 99-100.

Dansende wapendieren*

Anton C. Zeven

Sleutelwoorden: wapendier, dans

**Een artikel over dansende wapendieren heb ik ooit 'ergens' gelezen, maar ik kan mij niet herinneren in welke publicatie. Vijf mede-heraldici, die ik heb geraadpleegd, hadden nog nooit over dit onderwerp een artikel gezien.*

Inleiding

In sommige zegelstempels is de deellijn van een gedeelde wapen zo dun gesneden of als gevolg van slijtage zo dun geworden, dat die niet of nauwelijks in een zegelafdruk opvalt. Wanneer aan beide zijden van de deellijn twee toegewende dieren met hun voorpoten dicht bij de lijn staan, dan kan de indruk ontstaan dat deze dieren als het ware met elkaar dansen. Het dier in het heraldisch belangrijke rechter kwartier is niet altijd de leider van het danspaar. Ook in gekleurde wapens komen we dansende dieren tegen en wel in die wapens, die effen zijn of waarvan de velden van beide kwartieren dezelfde kleur hebben en de deellijn (bijna) verdwenen is. Hieronder volgen enige voorbeelden.

Dansende leeuwen

Op 8 maart 1799 verzoekt 'Het Hoff der Justitie van Gelderland' te Arnhem opsporing van twee personen. Dit verzoek wordt bekrachtigd door een opgeplakt zegel met het wapen van Gelderland. Het omschrift luidt ZEGEL (van het hof) VAN.JUSTITIE.IN.GELDERLAND. Door de dunne deellijn lijkt het of de Gelderse en Gulikse leeuwen samen dansen. Hierbij treedt de Gelderse als de leidende partner op. Overigens zien we de deellijn nog vaag en ik vraag mij af of we dan aan paaldansende leeuwen moeten denken?

Afb. 1. Twee (paal)dansende leeuwen van Gelderland.

Bron: Wageningen, Gemeente-archief, Oud-archief inv. nr. 110. Foto auteur neg. 27.05.

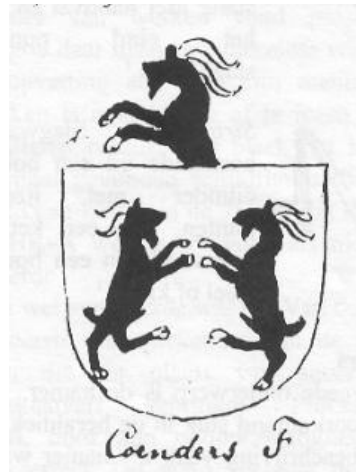
Dansende bokken

Ook het Groninger hoofdelingengeslacht toont ons een wapen met twee dansende bokken of zijn het paaldansende bokken (afb. 2). Helmteken: de bok uitkomend. Oorspronkelijk bestond het wapen uit twee tegen een boom klimmende bokken, maar geleidelijk aan verwerd de boom tot een deellijn, en verdween deze laatste eveneens.

Het wapen Coenders is als kwartier opgenomen in het alliantiewapen van Allard Tjarda van Starckenborgh en Gratia Susanna Clant, dat te vinden is op een kerkbank in de kerk van Leens. De wapenbeschrijving luidt: gedeeld, 1. Tjarda van Starckenborgh, 2. Clant, 3. Gaykinga, 4. Coenders: in zilver twee zwarte bokken. Ook hier lijken de bokken te dansen. En hun danspartij lijkt aanstekelijk te zijn voor de zilveren arend en de zwarte leeuw in kwartier 3.

Afb. 2a. Het wapen Coenders (ontleend aan Hommes, 1963).

Afb. 2b. Het wapen Coenders (ontleend aan Nagtegaal, 1999).

Afb. 3. Het alliantiewapen Tjarda van Starckenborgh-Clant, op een kerkbank in de kerk van Leens. Kwartier 3: wapen Gaykinga; kwartier 4: wapen Coenders. Foto Harry Brouwer.

Afb. 4. Het wapenbord met heraldisch rechts het wapen van Berent van Coenen van Helpen en Anna Coenders van Fraem uit 1641 op het koorhek van de kerk te Huizinge. Foto J.A. de Boo.

Ook op een wapenbord met heraldisch rechts het wapen van Berent van Coenen van Helpen links dat van zijn echtgenote Anna Coenders van Fraem en uit 1641 zien we de dansende zwarte leeuwen. Berent was een belangrijke politieke figuur, die o.m. ambassadeur in Parijs en Kopenhagen was. De Franse koning Lodewijk XIV verleende hem de Orde van Saint-Michel, en de Zweedse koning Christina vermeerderde zijn wapen met twee gouden kronen (afb. 4) uit het Zweedse wapen (in blauw drie gouden kronen). Het helmteken Coenders is een uitkomende zwarte bok met gouden hoorns en hoeven. Het helmteken van Anna is een zwart geharnaste in de elleboog gebogen arm houdende een zilveren zwaard met gouden gevest.

Dansende wolven

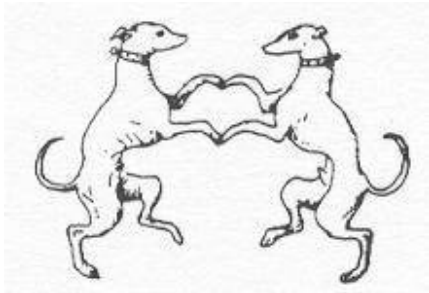
Afb. 5. Wapen van de Landkreis Peine (ontleend aan Stadler, 1964)

Ook in het wapen van de Landkreis Peine, Nedersaksen (in goud twee afgewende, zwart-getongde rode wolven) hebben de beide wolven net een mooie draai gemaakt om vervolgens

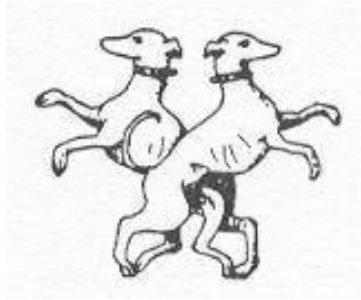
weer naar elkaar toe te draaien. Hoe dat gaat zien we goed bij de hieronder afgebeelde windhonden.

Dansende honden

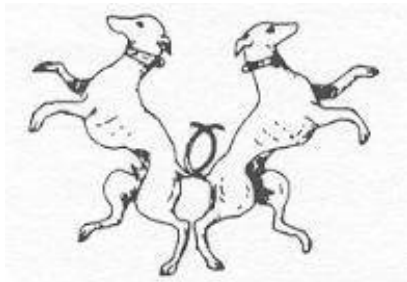
Ook windhonden delen in het dansplezier. Hieronder zien we een paar gehalsbande windhonden, die samen de salsa dansen (afb. 6-8). Zij vormen één paar in een kring van dansparen. Links is het paar nog samen. Dan wisselen zij, waarbij beide honden ieder een kant oplopen om dan een nieuwe partner te vinden. Tot slot komen zij in een blauwe achtergrond bij het romantische licht van een gouden maansikkel weer bijeen (afb. 9).

Afb. 6. Wapens Caladon, Cirey , Jonac Borgonzi en Padervet.

Afb. 7. Wapen Poirel.

Afb. 8. Bellendorf, Bernhandskuy, Gonczy e.a

Afb. 9. Wapen Gros.

Afb. 10. Twee Maltezer hondjes in het wapen Desmines.

De Maltezer hondjes hebben moeite om op twee achterpoten te dansen. Dan maar op drie poten (afb. 10). Maar andere hondenrassen zoals de brak en de basset zijn te zwaar resp. te kortpotig om zich aan dansplezier over te geven.

Slot

Er zullen nog wel meer afbeeldingen van dansende dieren te vinden zijn.

Tot slot een advies aan alle lezers en lezeressen: maak een goede danspartnerkeus (afb. 11).

Afb. 11. Wapen Cheylus.

Bronnen

de Boo, J.A. 2007. E-mail communicatie.

Hommes, H.L. 1963. Coenders van Helpen. Jaarboek Centr. Bur. Geneal. 27: 169-198.

P. L. Millet, 1989. Le chien héraldique dans l'armorial européen. Thèse pour le Doctorat Vétérinaire Diplôme d'Etat. Thèse 89, Toulouse 3-4033. Ecole Nationale Vétérinaire de Toulouse. Aan deze publicatie werden de afbeeldingen 6-11 ontleend.

Nagtegaal, H.K. 1999. Juiste interpretatie van heraldische stukken. Heraldisch Tijdschrift 5: 5-8.

Stadler, K. 1964. Deutsche Wappen. Bundesrepublik Deutschland. Band 1. Bremen. 101p.